

Mattilsynet

Veileder om bruksbegrensninger for proteiner og mineraler av animalsk opprinnelse i fôr (TSE-regelverket)

1. Innhold

1.	Innhold	2
2.	Innledning	3
3.	Definisjoner	3
4.	Føringsforbud	5
5.	Fiskemel i fôrblandinger til fjørfe, svin og fisk	6
5.a.	Produksjon av fiskemel	6
5.b.	Produksjon av fôrblandinger med fiskemel beregnet for omsetning	6
5.c.	Melkeerstatninger med fiskemel til unge drøvtyggere	7
5.d.	Produksjon av fôrblandinger med fiskemel beregnet brukt i egen besetning eller i eget oppdrettsanlegg (hjemmeblanding)	7
5.e.	Bruk og oppbevaring av fôr med fiskemel på gårder med drøvtyggere	7
6.	Hydrolysert protein	7
7.	Insektmel	8
8.	Blodmel, fjørfemel og svinemel i fôrblandinger til fisk	9
9.	Særskilte bestemmelser om blodprodukter, di- og trikalsiumfosfat	9
9.a.	Blodprodukter fra andre dyr enn drøvtyggere	9
9.b.	Dikalsium- og trikalsiumfosfat	9
10.	Transport og lagring av fôrmidler og fôrblandinger som er forbudt til drøvtyggere	9
11.	Andre bestemmelser knyttet til føringsforbudet	10
11.a.	Produksjon av fôr til kjæledyr og pelsdyr	10
11.b.	Import av visse animalske produkter til fôr	10
11.c.	Eksport til land utenom EØS	11
Vedlegg 1	Godkjent rengjøringsprosedyre for transportmiddel etter TSE-regelverket.	12

Endringer	
Dato	Punkt endret
08.05.2014	Åpning for bruk av bearbeidet protein fra fjørfe og svin i fiskefôr. Krav til at produksjon av fôr med fiskemel skal skje i fysisk adskilt produksjonsutstyr, og ikke kun atskilt i tid som tidligere.
04.06.2018	Åpning for bruk av insektmel i fiskefôr. Informasjon om produksjon, lagring og transport av fôr med insektmel. Informasjon om relevante definisjoner. Krav til godkjenning av lagringsvirksomhet ved lagring i bulk av drøvtyggerfôr på samme virksomhet som fôrmidler/fôrblandinger forbudt til drøvtyggere. Åpning for eksport av PAP fra drøvtyggere på visse vilkår.

2. Innledning

Denne veilederen gir en oversikt over bruksbegrensninger for protein og mineraler av animalsk opprinnelse i fôr. Dette reguleres både i TSE forskriften¹ og animaliebiproduktforskriften².

TSE-forskriften setter begrensninger for bruk av proteiner og mineraler av animalsk opprinnelse i fôr. Dette omtales som fôringsforbudet. Bestemmelsene ligger i artikkel 7 og vedlegg IV i forordning 999/2001, og beskriver hvilke proteiner og mineraler av animalsk opprinnelse som kan brukes som fôr og hvilke dyreslag dette kan brukes til. For å hindre at fôr til drøvtyggere blir forurenset med animalsk protein, skal produksjon, transport, lagring og bruk av fôr til drøvtyggere holdes atskilt fra proteiner og mineraler av animalsk opprinnelse. Det er mulig å gi unntak for noen av disse områdene, og TSE regelverket setter vilkårene for dette.

Bestemmelsene i TSE-regelverket må ses i sammenheng med kravene i animaliebiproduktforskriften for opprinnelsen av animalsk materiale og hvordan materialet må bearbeides før det kan brukes som fôr (jf forordn 142/2011 vedlegg X). Animaliebiproduktforskriften setter også forbud mot å fôre dyr med bearbeidet protein fra samme art (jf. artikkel 11 i forordning 1069/2009). Denne artsbarrieren kommer i tillegg til bruksbegrensningen i TSE-forskriften, men gjelder bare for bearbeidet animalsk protein (PAP). Det er derfor ikke artsbarriere for hydrolysert protein, gelatin, kollagen, blodprodukter, melk, egg eller mineraler av animalsk opprinnelse.

Viktige avgrensninger

Under norske forhold er det hovedsakelig bearbeidet animalsk protein fra fisk (fiskemel), oppdrettsinsekter (insektmel), fjørfe og svin og hydrolysert protein som er mest aktuelt for bruk som fôr. Veilederen vektlegger derfor beskrivelse av disse fôrmidlene, og omtaler derfor ikke alle bestemmelsene i vedlegg IV.

3. Definisjoner

Følgende begrep er brukt i denne veilederen, og er definert i animaliebiproduktforskriften (jf. [forordning 142/2011 Vedlegg I](#)).

Bearbeidet animalsk protein (PAP): Animalsk protein som i sin helhet er framstilt av kategori 3-materiale, og som er behandlet i samsvar med krav i biproduktregelverket (forordning 142/2011 vedlegg X kapittel II avsnitt 1). Eksempler er blodmel og fiskemel. Siden produktene er bearbeidet, er de generelt egnet til direkte bruk som fôrmiddel eller til annen anvendelse i fôr.

Blodmel: Er bearbeidet animalsk protein framstilt gjennom varmebehandling av blod eller bestanddeler av blod.

¹ TSE-forskriften ([forskrift 30. mars 2004 nr. 595 om forebygging av, kontroll med og utryddelse av overførbare spongiforme encefalopatii](#) gjennomfører forordning 999/2001).

² Animaliebiproduktforskriften ([forskrift 14. september 2016 nr. 1064 om animalske biprodukter som ikke er beregnet på konsum](#)) gjennomfører forordningene 1069/2009 og forordning 142/2011.

Blodprodukter: Produkter fra blod eller bestanddeler av blod som ikke er varmebehandlet, og disse produktene er derfor ikke definert som bearbeidet animalsk protein (ikke PAP). Omfatter tørket/fryst/flytende plasma, tørket fullblod, tørkede/fryste/flytende røde blodlegemer eller bestanddeler og blandinger av disse.

Kollagen: Proteinbaserte produkter som er fremstilt av hud, skinn, knokler og sener av dyr.

Gelatin: Naturlig, oppløselig protein, også gel dannende, som er fremkommet ved delvis hydrolyse av kollagen fremstilt av knokler, huder, skinn og sener fra dyr.

Hydrolysert protein: Polypeptider, peptider og aminosyrer, og blandinger av disse som fremstilles ved hydrolysen av animalske biprodukter.

Kategori 3 materiale: Lavrisikomateriale av animalsk opprinnelse som er tillatt å bruke til fôr jf. tabell om fôringsforbudet i kapittel 4.0. i denne veilederen. Materialet må bearbeides før det kan brukes som fôr til produksjonsdyr. Se mer informasjon i [Veileder Animalske biprodukter](#).

Mineraler av animalsk opprinnelse: Dikalsiumfosfat og trikalsiumfosfat av animalsk opprinnelse og som er framstilt som beskrevet i forordning 142/2011 vedlegg X avsnitt 6 og 7.

Fiskemel: Fiskemel er bearbeidet animalsk protein, som er bearbeidet med godkjent metode i henhold til animaliebiproduktforskriften. Fiskemel kan produseres fra ville og oppdrettede fisk (kjeveløse fisk, bruskfisk og beinfisk), bløtdyr (eks. skjell) og krepsdyr (eks. krill). Det kan også produseres fra ville sjøstjerner av arten *Asterias rubens* høstet fra produksjonsområder for bløtdyr. Fiskemel kan også produseres fra alle andre oppdrettede virvelløse akvatiske dyr (eks. sjøpølser, børstemark og sekkedyr).

Produksjonsdyr: Alle dyr som holdes, oppføres eller oppdrettes av mennesker. Brukes i produksjonen av næringsmidler, ull, pels, fjør, huder og skinn. Omfatter alle produkter fra dyr, eller for andre landbruksformål samt dyr av hestefamilien.

4. Fôringsforbud

I utgangspunktet er det forbudt å bruke protein fra dyr i fôr til drøvtyggere. Videre skal ikke produksjonsdyr fôres med bearbeidet animalsk protein. Det er imidlertid noen unntak fra dette som er markert i tabellen nedenfor med grønt. Tabellen gir en oversikt over bestemmelsene i TSE-forskriften (jf. artikkel 7 og vedlegg IV i forordning 999/2001) om hvilke animalske proteiner som kan benyttes i fôr til forskjellige dyr.

Grønn farge viser materialer som er tillatt, rød farge viser materialer som ikke er tillatt

Type bearbeidet animalsk protein (kategori 3 materiale og bearbeidet i samsvar med kravene i forordn. 142/2011 vedlegg X)		Til dyrekategori				
		DRØV-TYGGERE	IKKE AVVENTE DRØVTYGGERE (melkeerstatning)	ENMAGEDE DYR (inkludert hest)	FISK	KARNIVORE KJÆLEDYR/ PELSDYR
Bearbeidet animalsk protein fra drøvtyggere	PAP					
Kollagen og gelatin fra drøvtyggere	Ikke PAP					
Blodprodukter fra drøvtyggere	Ikke PAP					
Hydrolysert protein fra drøvtyggere	Ikke PAP					
Blodmel fra drøvtyggere	PAP					
Bearbeidet animalsk protein fra fjørfe og svin	PAP					
Blodmel fra andre dyr enn drøvtyggere	PAP					
Insektmel av godkjente oppdrettsinsekter	PAP					
Blodprodukt fra andre dyr enn drøvtyggere	Ikke PAP					
Dikalsium- og trikalsiumfosfat av animalsk opprinnelse	Ikke PAP					
Fiskemel	PAP					
Melk, melkeprodukter og kolostrum (råmelk)	Ikke PAP					
Egg og eggprodukter	Ikke PAP					
Gelatin og kollagen fra ikke-drøvtyggere (fjørfe, svin og fisk)	Ikke PAP					
Hydrolysert protein fra ikke-drøvtyggere (fjørfe, svin og fisk)	Ikke PAP					
Hydrolysert protein fra drøvtyggerhuder og -skinn	Ikke PAP					

5. Fiskemel i fôrblandinger til fjørfe, svin og fisk

a. Produksjon av fiskemel

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV Kap. IV, avsnitt A)

Fiskemel skal produseres på et godkjent bearbeidingsanlegg etter biproduktregelverket, og det skal kun produserer produkter av fisk. Ved omsetning gjelder følgende merkekrav:

Merking av fiskemel: «Fiskemel – skal ikke brukes i fôr til andre drøvtyggere enn ikke avvente drøvtyggere»

Merking av fôrblandinger med fiskemel: «Inneholder fiskemel – skal ikke gis til drøvtyggere»

b. Produksjon av fôrblandinger med fiskemel beregnet for omsetning

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV Kap. III, avsnitt B)

Alle som produserer fôrblandinger med fiskemel skal være godkjent etter TSE regelverket, og produksjonen skal i prinsippet skje på virksomheter som ikke produserer fôr til drøvtyggere. Søknad om godkjenning sendes i Mattilsynets skjematjeneste.

Mattilsynet kan på visse vilkår også tillate at det på samme virksomhet produseres fôrblandinger med fiskemel og drøvtyggerfôr:

- Produksjon av fôrblandinger med fiskemel må skje i fysisk adskilt produksjonsutstyr (produksjonslinje) uten mulighet for at drøvtyggerfôr kan kontamineres med fiskemel.
- Det skal føres register over innkjøp og bruk av fiskemel, samt mottakere av fôrblandinger som inneholder det. Dokumentasjon skal oppbevares tilgjengelig for Mattilsynet i minst 5 år.
- Det skal tas ut regelmessige prøver av fôrblandinger til drøvtyggere for analyse for forbudte animalske bestanddeler iht. metode beskrevet i vedlegg VI til kommisjonsforordning (EF) nr. 152/2009 som er gjennomført i [Forskrift om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr \(kontrollforskriften\)](#). Frekvensen av slike prøver skal skje på grunnlag av en risikovurdering basert på HACCP-prinsippene. Risikovurderingen bør derfor være en del av fôrhygieneforskriftens krav om å styre og kontrollere iht. til en gjennomført HACCP-analyse.
- Virksomheter som bare produserer blandinger til svin og fjørfe med fiskemel må dokumentere et produktspekter uten egenprodusert drøvtyggerfôr.

Mer detaljert informasjon om krav til produksjon av fôr med fiskemel på egen produksjonslinje:

- Det bør kunne fremlegges et flytskjema som viser at det ikke kan skje kryssforurensing med drøvtyggerfôr
- Atskilte produksjonslinjer kan ligge «under samme tak», men det er nulltoleranse for fiskemel i drøvtyggerfôret.
- Følgende informasjon må kunne dokumenteres:
 - Navn og adresse på leverandøren av fiskemel og mottatt mengde.
 - En oversikt over i hvilke fôrblandinger fiskemel inngår, f. eks resepter, innleggssedler mv. Navn og adresse på de som har mottatt fôrblandinger med fiskemel og levert fôrmengde.
- Dokumentasjon for prøvetaking av drøvtyggerfôret for innhold av ulovlige animalske proteiner. Prøvetakingen skal gjennomføres på grunnlag av risikovurdering, men Mattilsynet kan anbefale følgende frekvens for prøvetaking og analyse:

Årsproduksjonen av fôrblandinger med fiskemel, i tonn	Prøvetaking og analyse av fôrblandinger til drøvtyggere i forhold til produksjonsomfanget av fôrblandinger med fiskemel
0 – 2000	Minst en prøve pr år
2000 - 20000	1 prøve pr 2000 tonn
Over 20000	1 prøver pr mnd.

c. Melkeerstatninger med fiskemel til unge drøvtyggere

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV, Kap IV, avsnitt E)

Det er tillatt å benytte fiskemel i melkeerstatning til unge, ikke avvente drøvtyggere. Produksjon av slik melkeerstatning skal som hovedregel skje på anlegg som ikke produserer annet drøvtyggerfôr, og skal produseres i tørr form. Det er spesifikke krav til merking av slike produkter. Mattilsynet kan tillate produksjon på anlegg som produserer annet drøvtyggerfôr på visse vilkår. Det er spesifikke krav til import av slike produkter.

d. Produksjon av fôrblandinger med fiskemel beregnet brukt i egen besetning eller i eget oppdrettsanlegg (hjemmeblanding)

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV Kap. III, avsnitt B.3)

Hjemmeblandere som benytter fiskemel trenger ingen særskilt godkjenning dersom

- de er registrert og listeført av Mattilsynet,
- de ikke holder drøvtyggere,
- de kun bruker fôret i egen virksomhet, og
- fôrblendingen med fiskemel inneholder under 50 % råprotein.

e. Bruk og oppbevaring av fôr med fiskemel på gårder med drøvtyggere

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV Kap. III, avsnitt D)

Bruk og oppbevaring av fôr med fiskemel er forbudt på gårder med drøvtyggere, med mindre Mattilsynet etter tilsynsbesøk har konkludert med at det er iverksatt tilstrekkelige tiltak på gården for å hindre feilføring. Det må legges vekt på at fôr med fiskemel er lagret på en slik måte at det ikke kan forveksles med fôrvarer til drøvtyggere. Dette gjelder både for bulk- og sekkevarer. Videre må det ikke skje krysskontaminering i utfôringsutstyr. Det må være tiltak som hindrer at dyr som ikke skal ha fiskemel får tilgang til lagerrom hvor det lagres fiskemel eller fôrblandinger som inneholder dette.

6. Hydrolysert protein

Hydrolysert protein fra ikke-drøvtyggere (fjørfe, svin og fisk) og huder og skinn fra drøvtyggere er tillatt i fôr til alle dyreslag. Det må kunne dokumenteres at animalske bestanddeler ikke er tilstede i sluttproduktet. For å kunne dokumentere dette gjelder følgende analysekrav:

- Ved lysmikroskopi skal det påvises 5 eller færre partikler av animalsk opprinnelse i hydrolysert protein fra ikke-drøvtyggere (iht. metode beskrevet i vedlegg VI i [Forskrift om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr \(kontrollforskriften\)](#)).

- Hydrolysert protein fra hud og skinn fra drøvtyggere skal ha en molekylvekt på <10 000 Dalton før det kan benyttes.

Bearbeidet fiskeensilasje (f. eks fiskeproteinkonsentrat fra godkjente anlegg) kan brukes i drøvtyggerfôr dersom det er bearbeidet på en slik måte at det kan klassifiseres som hydrolysert protein. Bearbeidet fiskeensilasje som ikke tilfredsstiller dette kravet er å regne som bearbeidet animalsk protein på linje med fiskemel, og kan ikke føres til drøvtyggere.

Biproduktregelverket gir nærmere beskrivelse av metode for produksjon av hydrolysert protein og for godkjenning av anlegg (jfr. forordning (EU) nr. 142/2011 vedlegg IV og X).

Det er mer informasjon på våre nettsider om hydrolysert protein: [Bearbeiding og omsetning av hydrolysert protein av fisk til fôr.](#)

7. Insektmel

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV, Kap IV, avsnitt F)

Insektmel er bare tillatt å bruke i fôr til fisk, pelsdyr og kjæledyr. Bearbeidet protein fra oppdrettede insekter skal fremstilles i godkjent bearbeidingsanlegg i samsvar med krav i biproduktregelverket (forordning (EF) 1069/2009 art. 24.1 a) og avsnitt 1 i kap. II i vedlegg X i forordning 142/2011).

Virksomheter som produserer fôrblandinger som inneholder insektmel skal godkjennes av Mattilsynet etter TSE-regelverket. Produksjon av insektmel og fôrblandinger med insektmel skal skje på fysisk atskilt produksjonslinje. Fiskefôr med insektmel må derfor være fysisk atskilt fra fôr til andre matproduserende dyr gjennom produksjon, lagring, transport og emballering.

Mattilsynet kan på visse vilkår tillate at det på samme virksomhet produseres fiskefôr med insektmel og fôr til andre produksjonsdyr (unntatt pelsdyr):

- Produksjon av fôrblandinger med insektmel må skje i fysisk adskilt produksjonsutstyr (produksjonslinje) uten mulighet for kontaminering.
- Det skal føres register over innkjøp og bruk av insektmel, samt mottakere av fôrblandinger som inneholder det. Dokumentasjon skal oppbevares tilgjengelig for Mattilsynet i minst 5 år.
- Det skal tas ut regelmessige prøver av fôrblandinger beregnet til andre produksjonsdyr enn akvakulturdyr for analyse for forbudte animalske bestanddeler iht. metode beskrevet i vedlegg VI i [Forskrift om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr \(kontrollforskriften\)](#). Frekvensen av slike prøver skal skje på grunnlag av en risikovurdering basert på HACCP-prinsippene. Risikovurderingen bør derfor være en del av fôrhygieneforskriftens krav om å styre og kontrollere iht. til en gjennomført HACCP-analyse. Se tilsvarende vilkår som for fiskemel i punkt 5b).

Det kreves ikke særlig tillatelse til hjemmeblanding av fiskefôr med insektmel, dersom de er registrerte hos Mattilsynet, og kun holder akvakulturdyr.

Følgende merkekrav gjelder for insektmel og fôrblanding med insektmel:

- **Insektmel** skal merkes med «*Bearbeidet insektprotein – skal ikke brukes i fôr til produksjonsdyr, bortsett fra akvakulturdyr og pelsdyr*»
- **Fôrblandinger med insektmel** skal merkes med «*Inneholder bearbeidet animalsk protein fra andre dyr enn drøvtyggere – skal ikke gis til produksjonsdyr, bortsett fra akvakulturdyr og pelsdyr*».

Handelsdokument/hygienesertifikat skal medfølge import av insektmel (jfr. forordning (EU) nr. 142/2011, vedlegg XV kapitel 1) som verifiserer at tillatte insektarter og fôr er benyttet. Vi viser til mer informasjon om bruk av insekter i fôr på [Mattilsynet sine nettsider](#).

8. Blodmel, fjørfemel og svinemel (bearbeidet animalsk protein) i fôrblandinger til fisk

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV, Kap IV, avsnitt D)

Bearbeidet animalsk protein må være fra andre dyr enn drøvtyggere. Det stilles strenge krav til at produksjonslinjer hos virksomheter der biprodukter oppstår (f.eks. slakterier) er fysisk atskilt fra håndtering av drøvtyggere. Videre er det krav til fysisk atskilthet fra drøvtyggerråvare i transport, lagring, framstilling og bruken i produksjon av fiskefôr.

Produsenter av bearbeidet animalsk protein skal være godkjent og adskilt fra anlegg som bearbeider biprodukter fra drøvtyggere. På visse vilkår kan det gjøres unntak for dette hvis tiltakene hindrer kryssforurensing under fremstilling, lagring, transport og pakking. Videre stilles det krav til prøvetaking og analyse for å kontrollere eventuell kryssforurensning (se tilsvarende vilkår som for fiskemel i punkt 5b).

Virksomheter som produserer fiskefôrblandinger med blodmel, fjørfemel og/eller svinemel skal være godkjente. Søknad om godkjenning sendes i Mattilsynets skjematjeneste. Mattilsynet kan også gi tillatelse til at det på samme anlegg produseres fôrblandinger til andre produksjonsdyr enn pelsdyr. Vilkårene for dette er de samme som under punkt 5 b).

9. Særskilte bestemmelser om blodprodukter, di- og trikalsiumfosfat

a. Blodprodukter fra andre dyr enn drøvtyggere

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV, Kap. IV, avsnitt C)

Det stilles krav til hvor blodet til produksjon av blodprodukter skal komme fra (slakteriet), til transport, lagring og produksjon av fôrblandinger med blodprodukter, inkludert gårdsblanderier. Det er krav til godkjenning i ulike ledd i framstillingen, fra slakteri til produksjon av fôrblandinger.

b. Dikalsium- og trikalsiumfosfat

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV, Kap. III og IV, avsnitt B)

Produksjon av fôrblandinger som inneholder dikalsium- eller trikalsiumfosfat av animalsk opprinnelse skal skje på anlegg som ikke produserer fôr til drøvtyggere og godkjennes av Mattilsynet. På gitte vilkår kan Mattilsynet også tillate produksjon av drøvtyggerfôr. Det skal tas prøver som analyseres for uønsket krysskontaminering. Det stilles også krav til hjemmeblanding, merking, lagring, transport og bruk.

10. Transport og lagring av fôrmidler og fôrblandinger som er forbudt til drøvtyggere

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV Kap. III, avsnitt A)

Det er visse vilkår for transport og lagring av følgende fôrmidler og fôrblandinger som inneholder disse fôrmidlene:

- Bearbeidet animalsk protein fra fjørfe og svin
- Fiskemel
- Insektmel
- Dikalsium- og trikalsiumfosfat av animalsk opprinnelse
- Blodprodukt fra andre dyr enn drøvtyggere

I utgangspunktet skal fôrmidlene/fôrblandingene transporteres av kjøretøy som ikke benyttes til drøvtyggere, og skal videre lagres på et sted hvor det ikke lagres fôr til drøvtyggere. Videre er det krav om at insektmel/fôrblandinger med insektmel skal holdes atskilt fra fôr til drøvtyggere, svin og fjørfe (kun sammen med fiskefôr).

Det kan imidlertid tillates at transport og lagring ikke er helt atskilt på følgende vilkår: Betingelsen er at det ikke skal forekomme forurensing/kontaminering med ikke-tillatte fôrmidler. Et grunnleggende krav er derfor en god rengjøringsprosedyre som på forhånd godkjennes av Mattilsynet jf. Vedlegg 1. Etter transport av fôrmidler med animalske proteiner skal transportkjøretøy rengjøres, og dokumentasjon for at prosedyren er fulgt skal oppbevares i minst 2 år.

Ved utkjøring av fôr i kjøretøy med flere kammer, og hvor drøvtyggerfôr og blandinger med fôrmidlene over transporteres samtidig, må lasting og levering planlegges for å forebygge mot kontaminering. Fôret som ikke skal kontamineres må losses først gjennom rent transportutstyr. Ved lossing til silo på gården må det også sikres mot kontaminering og levering til feil silo.

Lagringsanlegg som lagrer drøvtyggerfôr i bulk sammen med fôrmidler/fôrblandinger nevnt over må godkjennes av Mattilsynet. Tilsvarende gjelder for lagring av insektmel/fôrblandinger med insektmel sammen med fôrblandinger til drøvtyggere, svin og fjørfe. Dette gjelder da for bulkvare og ikke sekkevarer.

11. Andre bestemmelser knyttet til fôringsforbudet

a. Produksjon av fôr til kjæledyr og pelsdyr

I henhold til TSE-forskriften skal produksjon av fôr til kjæledyr eller pelsdyr som inneholder drøvtyggerprodukter med unntak av melk, di- og trikalsiumfosfat, hydrolysert protein fra huder og skinn og drøvtyggerfett (maks 0,15 vektprosent urenheter), skje på anlegg som ikke produserer fôr til produksjonsdyr.

Fôrblandinger beregnet på kjæledyr eller pelsdyr som inneholder bearbeidet animalsk protein fra ikke-drøvtyggere (f.eks. fjørfemel, svinemel) skal ikke produseres på virksomheter som også produserer fôr til andre produksjonsdyr enn fiskefôr.

Fôret skal også under lagring og transport holdes fysisk adskilt fra fôr til produksjonsdyr, jf. vedlegg IV, Kap. V, avsnitt B. Viser til unntak i kap. 5 i denne veilederen.

b. Import av visse animalske produkter til fôr til produksjonsdyr (ikke-drøv landdyr og fisk)

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV, Kap. III, avsnitt C)

Ved import av de animalske produktene nevnt nedenfor er det krav til importøren om å analysere hver enkelt forsendelse for innhold av ulovlige animalske proteiner. Dette gjelder for bruk av slike fôrmidler til alle ikke-drøv produksjonsdyr med unntak av pelsdyr. Dette

omfatter både til bruk i fiskefôr og landdyrfôr. Analysemetoden skal være lysmikroskopi eller PCR iht. vedlegg VI i forordning 152/2009 som er som er gjennomført i [forskrift om offentlig kontroll med etterlevelse av regelverk om fôrvarer, næringsmidler og helse og velferd hos dyr \(kontrollforskriften\)](#). Analyserapporten skal følge partiet til grensekontrollstasjonen.

- bearbeidet animalsk protein, inkludert fiskemel, fra andre dyr enn drøvtyggere
- Insektmel
- blodprodukter fra andre dyr enn drøvtyggere
- fôrblandinger som inneholder disse nevnte fôrmidlene

c. Eksport til land utenom EØS

(jf. forordning 999/2001 vedlegg IV, Kap. V, avsnitt E)

Det er tillatt å eksportere PAP fra andre dyr enn drøvtyggere på gitte vilkår. Det er dermed tillatt å eksportere insektmel, fiskemel og fôrblandinger med slikt protein. Det er videre unntak og særlig tillatelse til eksport av kjæledyrfôr som også inneholder drøvtygger PAP, forutsatt at fôret er produsert på godkjent virksomhet etter biproduktregelverket.

Det gjelder særlige vilkår dersom bearbeidet animalsk protein (PAP) fra drøvtyggere skal eksporteres. Bearbeidingsanlegget skal være godkjent og underlagt offentlig kontroll. Ved transport er det krav til at containeren skal forsegles ved bearbeidingsanlegget før direkte transport til en grensekontrollstasjon for kontroll. Grensekontrollstasjonen skal melde alle eksporter til TRACES. Det er tillatt å eksportere rent PAP fra drøvtyggere eller mikset PAP fra drøvtyggere og enmagete dyr. Vilårene gjelder imidlertid kun dersom blanding av slakteriavfall fra drøvtyggere og enmagete dyr skjer før det har blitt prosessert til PAP. Forsendelsen skal medfølges et handelsdokument jf. forordning (EU) nr. 142/2011.

Vedlegg 1

Godkjent rengjøringsprosedyre for transportmiddel etter TSE- regelverket

Bakgrunn

Forbudet mot bruk av proteiner fra dyr i fôr til drøvtyggere er svært strengt, og det er iverksatt krav i regelverket for å hindre at fôr til drøvtyggere blir forurenset med produkter som er forbudt.

Hovedregelen er at produksjon, transport og lagring av produkter som er beregnet til fôr til andre dyr enn drøvtyggere skal foregå i anlegg, kjøretøy, containere og lageranlegg som ikke brukes til produkter som er beregnet til fôr til drøvtyggere

Kjøretøyer og containere som tidligere er brukt til transport av produkter som ikke er beregnet til drøvtyggere kan senere brukes til transport eller lagring av fôr beregnet på drøvtyggere, forutsatt at de først rengjøres i samsvar med en dokumentert framgangsmåte som er forhåndsgodkjent Mattilsynet

Forutsetning for godkjenning av rengjøringsprosedyre

Rengjøringen må sikre at det ikke er ulovlige produkter til stede i kjøretøyet, containeren el.l. Faren for kontaminering med ulovlig fôr lar seg ikke fjerne ved hjelp av desinfeksjon. Det må til en fysisk fjerning av fôrrester og støv etter at det har vært transportert fôr som er ulovlig til drøvtyggere, og før det igjen kan transporteres drøvtyggerfôr i samme kjøretøy, container el.l.

Legg merke til at dette er krav som gjelder rengjøring for å hindre overføring av organisk materiale. Disse rengjøringsprosedyrene er kanskje ikke så godt egnet for mikrobiologiske farer som salmonellabakterier, eller andre bakterier og virus.

Alt som tas inn i tanker/container for å gjennomføre renhold må være rengjort på forhånd for at det ikke skal bidra til forurensning. Koster, slager, beholdere o.l. må være rengjort, og personer som går inn i tanker/container må ha rene klær og sko/sko-overtrekk.

Etter at rengjøring er gjennomført må tanken/containeren inspiseres. Virksomheten skal kunne dokumentere at måten å rengjøre på er god nok.

Tørr rengjøring

Tørr rengjøring er å foretrekke når bare tørt materiale blir transportert, og det ikke foreligger fôrrester i form av belegg.

Ved tørr rengjøring brukes helst støvsuging. Trykkluft kan også benytte til å blåse vekk fôrrester og støv. Det kan være behov for manuell rengjøring ved tørr børsting. Støv og fôrrester må uansett samles opp og avhendes forsvarlig.

Våt rengjøring

Dersom det er dannet belegg av fôrrester og dette ikke lar seg fjerne ved tørr rengjøring, kan det være nødvendig å bruke våt rengjøring. Våt rengjøring kan også være egnet dersom det transporters flytende fôr, men er ikke en foretrukket metode for fysisk fjerning av fôrrester for å hindre krysskontaminering med ulovlig fôr.

- 1) Våt rengjøring ved spyling/høytrykksspyling med varmt vann etterfulgt av tørking. Før bruk av væske må forrester fjernes med tørr rengjøring. Tanken spyles med varmt vann. Tanken tørkes og inspiseres.

- 2) Våt rengjøring ved bruk av vann og rengjøringsmiddel etterfulgt av tørking. Det gjennomføres først tørr rengjøring. Deretter spyles det vann med rengjøringsmiddel som gis tid til å virke. Eventuell bruk av kosting eller spyling med trykk for å løsne smuss. Det spyles med rent vann for å fjerne smuss og rengjøringsprodukter. Tanken tørkes og inspiseres.